

Європейська проектна культура в Україні: стан, проблеми, перспективи: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Запоріжжя, 29-30 травня 2020 р.) / за ред. О. Гури, В. Меньяло. – Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2020. – 216 с. С. 182-185

ISBN 978-966-992-113-0

ПРОЕКТНИЙ СПОСІБ МИСЛЕННЯ В СТРУКТУРІ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ДІЛОВОЇ УСПІШНОСТІ ПІДПРИЄМЦЯ

Л.В. Тищенко,

Маріупольський державний університет

pavlil.2017@ukr.net

Сучасна модель соціальних відносин відкриває для особистості широкі можливості для реалізації власної активності в будь-якій сфері та в будь-якій безпрецедентній формі. Це означає, що такі поняття як «проектування», «проектна ідея», «проектний хід», «проектне мислення», «проектна культура» стали не тільки невід’ємною частиною повсякденного життя, але й необхідною умовою реалізації інноваційної, конкурентоспроможної та успішної діяльності в соціальній, професійній, діловій, творчій і інших сферах життя.

Трансформаційні тенденції сьогодення демонструють важливу закономірність: феномен проектування з площини соціальної філософії, соціології, наукової та технічної інженерії розповсюджується на інші сфери життєдіяльності. І, на сьогодні, ми спостерігаємо активний розвиток технологій соціального та соціально-психологічного проектування. Практикою життя та предметом науково-психологічних розробок виступають складні процеси проектування особистістю власного майбутнього та життя в цілому; професійного і кар’єрного зростання; проектування саморозвитку та особистісного становлення; проектування сфер соціального життя як площадки втілення власних ідей та мрій.

Дана соціальна тенденція актуалізує проблематику проектного способу мислення як необхідної складової в структурі будь-якої інновації. На наш погляд,

найбільш наочно значущість розвиненої проектної форми мислення виявляється в сфері підприємництва, де в умовах високої конкурентності та насиченості ринку стійка позиція управління бізнесом забезпечується наявною когнітивною структурою як базовою умовою ефективності та успішності.

Відомо, що виникнення та існування будь-якого соціального об'єкту або процесу можливе за умов реалізації функції управління. Як свідомий та цілеспрямований вплив на систему в цілому або на окремі її ланки, управління забезпечує їх оптимальне функціонування та розвиток. Зростання ролі проектної форми мислення в структурі управлінської діяльності зумовлює необхідність виокремлення теоретичних і практичних аспектів цього феномену.

Традиційно, погляд на мислення як на психічний феномен розкриває єдність взаємопов'язаних та взаємообумовлених функцій: розуміння – цілепокладання – рефлексія – вирішення завдань. Але, нам здається, що лише трактовка мислення як самостійної окремої діяльності, створює умови для пошуку принципових відмінностей проектної форми мислення.

Відомо, що в структурі мислєдіяльності можна виокремити наступні функціональні блоки: змістовний, операційний та мотиваційний. На рівні *змістовного блоку* проектного способу мислення з'являється феномен погляду на певну задачу як на унікальну та інноваційну у вирішенні якої не може бути шаблонів та стандартних алгоритмів. Пошукова діяльність в структурі мислєдіяльності стає не просто ключовою, а єдино можливою та існує у формі випереджального відображення дійсності з можливістю її перетворення.

Операційний блок в структурі проектного способу мислення функціонує, на наш погляд, з опорою на феномени «креативності», «варіативності», «генерування новизни», «прогнозування», «стратегіальності», «парадоксального конструювання». Пошукова інноваційна діяльність на цьому рівні виглядає як процес безперервного моделювання «нової дійсності».

Мотиваційний блок представлений особистими феноменами «ідеї», «місії», «інтересу», «свободи вибору засобів та шляхів реалізації власного задуму», «готовністю діяти в умовах невизначеності». Пошукова діяльність у

цьому випадку спрямована на відчутний результат та «приправлена» захопленням.

Саме таке «наповнення» функціональних блоків мислення забезпечують його якісно іншу – проектну форму існування.

Проаналізувавши можливості ментальних (когнітивних) карт особистості як інструменту мислення, ми дійшли висновку, що вони відображають природний спосіб мислення, притаманний тій чи іншій людині. Тому ми використовували їх для пошуку відмінностей у способі та структурі мислення управлінця як носія організаційної ідеї, менеджера як виконавця операційних управлінських завдань та підлеглого, який функціонально виконує прийняті управлінські рішення.

Розгляд ментальних моделей управлінця як чинника реалізації ефективного управління показав, що управлінське мислення завжди системно; долає догматичні схеми пізнання; характеризується здатністю до аналізу, причому в процесі пізнавальної діяльності відбувається уявне розчленування об'єкту пізнання на системні компоненти; існує у формі понять; припускає знання правил синтезу, який здійснюється на основі визначення суттєвих зв'язків між елементами системи. Як професійний інтелектуальний інструмент, мислення управлінця (на відміну від менеджера) має чітко виражений активний проектно-конструктивний характер. Крім того, воно відрізняється точністю, ясністю, послідовністю і системністю, адже специфіка управлінської діяльності вимагає високого рівня рефлексії.

Визначення психологічних особливостей управлінської діяльності показує, що суть професіоналізації управлінця (з точки зору психології) полягає в опануванні ним, в першу чергу, здатності до проектного способу мислення. Інші ж важливі завдання, пов'язані з розвитком управлінської майстерності та формуванням психологічної готовності до ефективною і результативною управлінської діяльності є обов'язковими, але другорядними.

Отже, можна стверджувати, що проектний спосіб мислення як ознака управлінського професіоналізму стає важливою умовою досягнення організаційних результатів та успіху.

Список джерел:

- Безпалько, О.В. (2010). *Соціальне проектування: навч. посіб. Ун-т ім. Б. Грінченка, Ін-т психології та соц. педагогіки. К. : [б. в.]. 127.*
- Білик, Н.І. (2010). *Самопроекування розвитку професіоналізму фахівця в системі підвищення кваліфікації регіону [електронний ресурс]. Теорія та методика управління освітою: електронне фах. вид. No 5. Режим доступу : <http://tme.umo.edu.ua/docs/5/11bilhqr.pdf>*
- Качеровська, Т.В (2005). *Навчально-ігрове проектування у професійній підготовці майбутніх менеджерів організацій [Текст] : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського. Одеса. 275.*
- Мельниченко, А.А. (2012). *Соціальна інженерія як фактор забезпечення стійкого розвитку соціальних систем [електронний ресурс]. Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». No 1. 73-78. Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VKPI_soc_2012_1_16.pdf. (Серія «Політологія. Соціологія. Право»).*
- Смульсон, М.Л. (2010) *Design of distance environments of self-development under new computer technologies Актуальні проблеми психології, 7 (8). pp. 215-225. ISSN 2072-4772*
- Рубинштейн С.Л. (2008) *О природе мышления и его составе. Психология мышления Под ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, В.А. Спиридонова, М.В. Фаликман, В.В. Петухова. М.: АСТ.: 111-116.*
- Тищенко, Л.В. (2017). *Психологічна структура ментальної моделі управлінця як чинник еко-орієнтованої управлінської діяльності. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Житомир: «Вид-во ЖДУ ім. І. Франка». Том VII. Екологічна психологія. Випуск 44. 265-273.*
- Tyshchenko, L., Bondar, T. (2018) *Gender aspects of professional competences in managing business. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Психологія» Випуск 65. Харків. 65-69.*
- Ткач, Т.В. (2013). *Методологія проектування соціальних систем. Інституціональний вектор економічного розвитку; Institutional Vector of Economic Development: збірник наукових праць МІДМУ «КПУ». Мелітополь : Вид-во КПУ. Вип. 6(1). 205-217.*
- Чепелева, Н.В. (2013). *Дискурсивні засоби самопроекування особистості. Психологія і педагогіка : наукові записки Національного університету «Острозька академія». 2013. Вип.24. 7-11.*
- Щедровицький, Г.П. *Мышление – Понимание – Рефлексия. М.: Наследие ММК, 2005. 800.*
- Ячний, А.М. (2008). *Содержание и перспективы социальной инженерии // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. No 795. Вип. 21. 68-71.*

